

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMŲ PROFESINĖS ETIKOS TARYBOS
SPRENDIMAS Nr. 2019/04
2019-04-10, Vilnius

Lietuvos architektų rūmų Profesinės etikos taryba (toliau – **PET**) išnagrinėjo Rasos Balaišės, Andrejaus Gromovo ir Eugenijos Liutvinskienės (toliau – **Pareiškėjai**) 2018-11-16 skundą (patikslintas 2018-12-21) dėl galimų architektės Kristinos Patašienės (toliau – **Atsakovė**) profesinės etikos pažeidimų.

Skundo nagrinėjimas vyko 2019-03-15 posėdžio metu. Sprendimas priimtas 2019-04-10 posėdžio metu.

2019-03-15 posėdyje dalyvavo PET nariai Tauras Paulauskas, Tumas Mazūras, Irena Kliobavičiūtė, Tomas Lapė, Saulius Motieka, Artūras Asauskas. Posėdžio pirmininku narių bendru sutarimu buvo paskirtas Tauras Paulauskas, sekretoriumi – Lietuvos architektų rūmų (toliau – **LAR**) teisininkas Nikolaj Kuprijanov. Posėdyje paaiškinimus iš Pareiškėjų pusės teikė Rasa Balaišė, Eugenija Liutvinskienė (Andrejus Gromovas neatvyko). Posėdyje iš Atsakovų pusės dalyvavo Kristina Patašienė, projektuojamų patalpų savininkas V. K. ir statytojo advokatė L.Z. (pateikusi UAB „-“ 2019-03-14 atstovavimo sutartį). Pareiškėjai ir Atsakovė posėdyje dalyvavo vienu metu.

2019-04-10 posėdžio metu dalyvavo PET nariai Tauras Paulauskas (pirmininkas), Tomas Lapė, Saulius Motieka, Gintautas Pamerneckis, Artūras Asauskas, Irena Kliobavičiūtė, Tumas Mazūras. Posėdžio sekretorius – LAR teisininkas Nikolaj Kuprijanov.

I. Pateikto skundo esmė

Pareiškėjai 2018-11-16 (patikslinta 2018-12-21) kreipėsi į LAR prašydami ištirti, ar Atsakovė nepažeidė Europos architektūros paslaugų teikėjų etikos kodekso (toliau – EAPTEK) 2 principo 2.3 ir 2.4 taikymo atvejų. Kaip nagrinėjimui svarbias aplinkybes Pareiškėjai nurodė:

1. Atsakovė atliko projektavimo darbus adresu Savanorių pr. 59, Vilniuje (toliau – Pastatas), kur projektavo jėgimą į komercines rūšio patalpas, pritaikydama jį negalią turintiems asmenims. Pagal projektą buvo numatytas neįgaliųjų keltuvai ir laiptų praplatinimas bei jų prailginimas tiek, kad jie ribojasi su kaimyninės komercinės patalpos jėgimu. Nurodė, kad projektuodama keltuvą neįgaliesiems, architektė visiškai nesidomėjo realiu namo kontekstu, o architektės projektinis sprendimas pažeidė trečiųjų asmenų teises, nes pagal šį projektą į šalimai esančias patalpas nebus saugu įeiti, o asmenys, turintys judėjimo negalią, iš aikštelės pusės nebegalės patekti.
2. Pareiškėjai nurodė, kad nors rengiant projektą suderintas kapitalinio remonto projektas Pastato pritaikymui neįgaliųjų poreikiams, jame yra numatyti darbai, nereikalingi ir pertekliniai pritaikymui neįgaliųjų poreikiams (drastiškas laiptų maršo perkomponavimas, stipriai praplečiant prieduobę, vitrininiai langai fasade, drastiškas patalpų perplanavimas ir t.t.).
3. Problemos dėl Pastato eksploatavimo ir avarinės būklės iškilo remonto darbų vykdymo metu.
4. Atsakovė neteisingai „manipuliatyviai“ pateikė derinamus brėžinius, neparodant viso fasado konteksto, paliekant pliką sieną toje vietoje, kurioje yra kaimyninės patalpos langai ir jėgimas (konkrečiai pareiškėjos E. Liutvinskienės lango), o pateikta nuotrauka padaryta tokiu rakursu, iš kurio susidaro vaizdas, kad įrengiami laiptai baigiasi ties siena, kur jau nieko nėra, dėl ko, Pareiškėjų manymu, buvo suderintas projektas, pažeidžiantis Pastato gyventojų ir komercinių patalpų savininkų interesus. Nurodė, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracijai pateiktas kitas projektas, kur matosi rūšio išplanavimas, skiriasi jėgimas į rūšio patalpas, lifto, skirto neįgaliesiems, buvimo vieta, o rūšio plotas didesnis nei savininko turimas (vietoje 143,41 kv. m nurodytas 117,27 kv. m). Patalpos projektų titulinuose lapuose įvardijamos kaip administracinės paskirties, nors rūšio paskirtis yra „kita“, o pirmo aukšto patalpų – „paslaugų“.

- Pažymėjo, kad Atsakovės veiksmai pablogino visų likusių Pastato gyventojų situaciją bei sukėlė grėsmę Pastato stabilumui. Dėl netinkamai paruošto projekto, nešančių sienų pašalinimo rūsyje, kitų patalpų savininkams padaryta didelė žala, nes namas sėsta, skilinėja sienos, nebeatsidarinėja langai bei vidinių patalpų durys.

PET posėdžio metu Pareiškėjų teiktų paaiškinimų esmė:

- PET posėdžio metu Pareiškėjai nurodė, kad problemos iškilo remonto darbų vykdymo metu, o esminės problemos yra dvi, pirma, neteisingai „manipuliatyviai“ architektės pateiktas brėžinys, neparodytas visas kontekstas, dėl ko, Pareiškėjų manymu, buvo suderintas projektas, pažeidžiantis trečiųjų asmenų (Pareiškėjų) interesus, antra, netinkamai parengto projekto sprendiniai (naikinant laikančią Pastato konstrukciją – vidinę sieną), kas sukėlė sienos įtrūkimus per visus tris Pastato aukštus, ko pasekoje pažeisti mažiausiai septynių butų savininkų interesai, sukelta Pastato avarinė būklė. Informavo, jog planavimas tebevyksta, parengtas avarinės būklės likvidavimo projektas, abejojama jį parengusio konstruktoriaus kompetencija. Architektė, Pareiškėjų nuomone, tenkina tik užsakovo interesus, ignoruojant kitus bendrasavininkus. Paaiškino, jog mano, kad laiku nebuvo atlikta projekto ekspertizė. Pareiškėjos R. Balaišės butas yra trečiame aukšte, ribojasi su pažeistomis patalpomis, bet nėra virš remontuojamų patalpų. Pareiškėja E. Liutvinskienė nurodė, kad patyrė žalą nekilnojamajam turtui (jos patalpos krenta žemyn, pažymėjo, kad jau apie 3 cm., tai užfiksuota antstolio), suvaržymus naudojantis jos nekilnojamuoju turtu (negalinti tinkamai eksploatuoti, prižiūrėti advokatų kontoros langą, patyrė papildomas jo valymo išlaidas). Taip pat Pareiškėja teigia turinti negalią ir patyrusi papildomų sunkumų patekti į patalpas (padidėjo atstumas nuo parkavimo vietos iki kontoros durų), nes laiptų įrengimo metu negalėjo parkuoti automobilio įprastoje vietoje (po kontoros langą). Pareiškėja R. Balaišė pasisakė kaip bendrijos valdybos narė, nors bendrija yra steigimo etape, įgaliojimo atstovauti šį klausimą ji neturėjo ir nepateikė, pripažino, jog remontas tiesioginės įtakos jos turtui nedarė. Sutiko sumažinti savo skundo dalies apimtį iki poveikio bendroms laikančioms sienoms, nes ji pati kitų pažeidimų pagrįsti faktine medžiaga negali. Pažymėjo, jog dėl laiptų įrengimo (pasikavimo po pamatais) galima pastato griūtis galėtų būti laikoma trečiųjų asmenų interesų pažeidimu. Paaiškino, jog mano, kad su projekto pagalba yra braunamasi į „svetimas teritorijas“ - namo bendrasavininkų turtą - rūšio patalpas, nes patalpų savininkas nusipirko 117 kv. m, o Atsakovės projekte rūšio patalpos padidėjo iki 143 kv. m be rūšio bendraturčių sutikimo, kas irgi būtų jos, kaip trečiosios šalies, interesų pažeidimas.

Pareiškėjai pateikė šiuos dokumentus: Pastato fasado nuotraukas, brėžinius, nekilnojamojo turto registravimo pažymą, patalpų nuotraukas, patalpų kadastrinius brėžinius, sienų trūkių nuotraukas, rūšio patalpų nuotraukas.

II. Atsakovės paaiškinimų esmė

Atsakovė 2019-01-16 pateikė raštiškus paaiškinimus, kuriuose su skundu nesutiko ir nurodė:

- Atsakovė yra parengusi ir suderinusi projektą „Gyvenamojo namo Savanorių pr. 59, Vilniuje, negyvenamosios patalpos kapitalinio remonto projektas, negyvenamąsias patalpas pritaikant neįgaliesiems“ ir pagal jį gavusi 2018-09-14 statybos leidimą NR. LSKR-01-180914-00110. Atsakovės užsakovai, įsigiję Pastate esančias rūšio patalpas, norėdami jas pritaikyti verslo reikmėms, kreipėsi į Atsakovę dėl patalpų kapitalinio remonto. Pagal užsakovų poreikius reikėjo, kad į rūšį galėtų patekti žmonės su negalia. Šiems darbams ir išduotas minėtas statybos leidimas.
- Nurodė, kad skunde pateikiamas brėžinys yra vienas iš projektinių pasiūlymų variantų, kuris nebuvo vystomas ir pagal kurį neatliekami statybos darbai. Paaiškino, kad projekto rengimo metu paruošė užsakovams kapitalinio remonto projekto projektinius pasiūlymus, kurie buvo pateikti namo bendrasavininkams, tačiau jiems nepritarus, projektas toliau nebuvo vystomas. Atkreipė dėmesį, kad Pareiškėjų tvirtinimai, jog projektas parengtas nesilaikant teisės aktų reikalavimų, yra nepagrįsti.

Atsakovės PET posėdžio metu teiktų paaiškinimų esmė:

3. Posėdžio metu Atsakovė iš esmės pakartoto argumentus, išsakytus raštu. Paaiškino, jog pradžioje buvo parengti didesnės apimties projektiniai pasiūlymai, kurie aptarti su užsakovu, tačiau projektas nebuvo vystomas pilnoje apimtyje. Projektiniuose pasiūlymuose jau buvo sprendžiamas neįgaliųjų patekimo į pirmojo Pastato aukšto ir rūsio patalpas klausimas, architektė toliau realizavo tik neįgaliųjų patekimo į užsakovo rūsio patalpas projektą, kitų projektų – patalpų pritaikymo, vidaus išplanavimo, avarinės būklės likvidavimo ir kt. nerengė ir dėl jų nėra atsakinga. Atsakovė nenubraižė viso fasado (parodant advokatės langą), o tik fasado fragmentą, kuriame buvo pavaizduoti patalpų savininko langai ir durys. Atsakovė negalėjo paaiškinti, kodėl ji nebraižė viso fasado, bet manė, jog tai neturi lemiamos reikšmės laiptų remontui. Parengto kapitalinio remonto projekto sprendiniai: projektu pagilintos prieduobės grindys, pailgėja ir išsiplėčia laiptų maršas, kitoje nuo laiptų pusėje prie prieduobės suprojektuotas keltuvas. Rūsio patalpoje buvo panaikinti trys laiptukai, kuriuos panaikinus buvo įrengtas įėjimas į rūsio patalpas, nekeičiant grindų altitudės. Rengiant kapitalinio remonto projektą nebuvo gautas Nacionalinės žemės tarnybos sutikimas, nes gaunant leidimą statybai iš jos tokio derinimo nepareikalavo. Projekte buvo Pastato konstrukcijų dalis, konstrukcijų būklės vertinimo ataskaita, atlikta projekto ekspertizė.

Atsakovė pateikė šiuos dokumentus: statybos projektą „Gyvenamojo namo Savanorių pr. 59, Vilniuje, negyvenamosios patalpos kapitalinio remonto projektas, negyvenamąsias patalpas pritaikant neįgaliesiems“, Pastato fasado su šalia esančios kontoros įėjimu brėžinį, dangų plano prie rekonstruojamų laiptų ir neįgaliųjų keltuvo brėžinį.

Patalpų savininko ir statytojo atstovo paaiškinimų esmė:

Statytojo UAB „-“ advokatė L. Z. teigė, jog Atsakovės užsakyta parengti tik neįgaliųjų patekimo į rūsio patalpas projektą, kapitaliai remontuojant laiptus (Gyvenamojo namo Savanorių pr. 59, Vilniuje, įėjimo į rūšį kapitalinio remonto projektas. Gyvenamojo namo pritaikymas neįgaliesiems“). Jokio kito projekto Atsakovė nerengė. Visi kiti darbai buvo atliekami pagal statytojo UAB „-“ užsakytą avarijos grėsmės pašalinimo projektą, kurį parengė kitas projektuotojas, šių projektų rengime Atsakovė nedalyvavo. Šitas projektas dabar yra skundžiamas teismuose, vyksta įvairios teisinės procedūros, ginčijamas statybos leidimas ir kt. Pažymėjo, jog Atsakovė su šiais projektais niekaip nesusieta, architektė nevykdė kitų projektų priežiūros ir nėra atsakinga už jų realizavimo padarinius.

Patalpų savininkas V. K. paaiškino, jog 2018-03-27 vyko visuotinis namo patalpų savininkų susirinkimas, kuriame dalyvavo ir Atsakovė, susirinkimo metu buvo išplatinti balsavimo biuleteniai, kuriuose buvo pateiktas ir aptartas neįgaliųjų patekimo į rūsio patalpas galimas įrengimas (prie biuletenio joks projektas nebuvo pridėtas). Savininkas pripažino faktą, jog Atsakovė rengė ir neįgaliųjų patekimo į pirmo aukšto patalpas projektinius pasiūlymus, tačiau jam susirinkimo metu nesusitarus su gyventojais, atsisakyta vykdyti projektiniuose pasiūlymuose parodytus pirmo aukšto pritaikymo darbus, nuspręsta patekimo į pirmą aukštą pandusą įkelti į savininko patalpas ir spręsti šių patalpų išplanavimo projektu. Nuspręsta realizuoti tik patekimo į rūsio patalpas projektą, kurį architektė ir parengė. Patalpų ploto padidėjimas nuo 117 kv. m iki 143 kv. m atsirado ne dėl projektavimo darbų užgrobęs bendrojo naudojimo patalpas, o patalpų savininkui savo patalpose likviduojant avarinę šilumos trasą išgriovus dalį sienų bei vamzdžių apmūrijimų. Avarijos grėsmės pašalinimo projektą rengė konstruktoriai, architektai nedalyvavo.

UAB „-“ atstovė pateikė šiuos dokumentus: statinio dalinės ekspertizės aktą Nr. 18-121E.

III. Aktualios profesinės etikos nuostatos

Pareiškėjai nurodė, jog Atsakovė galimai pažeidė **EAPTEK 2 principo (įsipareigojimai visuomenės labui) 2.3 ir 2.4 taikymo atvejus:**

2.3 Architektūros paslaugų teikėjai visuomet stengiasi vengti su jų profesiniais įsipareigojimais nesuderinamų situacijų arba situacijų, kurios galėtų paskleisti abejonių dėl jų nepriklausomumo, nešališkumo ar sąžiningumo. (Nuoroda: SIM direktyvos (2006/123/EC) straipsnis 25(2)⁷.)

2.4 Nė vienas architektūros paslaugų teikėjas nerengia jokio raštiško ar kitokio pobūdžio dokumento, neremia jo rengimo ir nesutinka su juo, jei dokumentas prieštarauja turimai informacijai ar profesionaliai nuomonei, arba jei žinoma, kad toks dokumentas yra klaidinantis ar neobjektyvus kitų atžvilgiu, ar kaip nors kitaip diskredituojantis profesiją, klientą ar vartotoją.

Atsižvelgiant į galimai padarytų profesinės etikos pažeidimų laiką, nagrinėjamu atveju bus taikoma Europos architektūros paslaugų teikėjų etikos kodekso redakcija, galiojusi nuo 2016-04-22.

IV. Sprendimui reikšingos aplinkybės

2019-04-10 PET išnagrinėjo Atsakovų papildomai pateiktus pirminį pastato ekspertizės aktą bei laiptų projekto topografinį planą su šaligatvio ir laiptų matmenimis ir priimdama sprendimą rėmėsi šiomis aplinkybėmis:

- a. Atsakovė Kristina Patašienė parengė ir suderino gyvenamojo namo Savanorių pr. 59, Vilniuje, negyvenamosios patalpos kapitalinio remonto projektą, negyvenamąsias patalpas pritaikant neįgaliesiems. 2018-09-14 buvo gautas statybos leidimas NR. LSKR-01-180914-00110. Jokio kito projekto architektė nerengė. Laiptai į rūsio patalpas jau egzistavo, todėl architektėi buvo suformuota užduotis kapitaliai remontuoti esamus laiptus juos pritaikant neįgaliesiems. Parengto kapitalinio remonto projekto sprendiniai apėmė prieduobės grindų pagilinimą, laiptų maršo išplėtimą, bei neįgaliųjų keltuvo įrengimą.
- b. Atsakovės parengti Pastato pirmo aukšto ir rūsio patalpų išplanavimo projektiniai pasiūlymai (variantai), nėra laikomi su išduotu statybą leidžiančiu dokumentu susijusiais dokumentais. Konstatuota, jog projektiniai pasiūlymai negali būti laikomi klaidinančiais dokumentais. PET nenagrinėja, koku būdu jie atsirado šildymo sistemos projekte.
- c. Atsakovės parengto projekto sprendinių įgyvendinimas nesukėlė, kaip buvo pareikšta, pastato avarinės būklės. Šį faktą patvirtina statytojo UAB „-“ pateikto statinio dalies (užsakovui priklausančių patalpų) ekspertizės akto Nr. 18-121E (autorius doc. dr. J. M., 2018 m. rugpjūčio mėn.) išvados.
- d. pareiškėja Rasa Balaišė nepateikė žalos turtui įrodymų, atstovavo tik save ir savo interesus, pareiškėjos pasisakymai PET posėdyje neįrodė jos, kaip trečiojo asmens, teisių pažeidimo.
- e. avarinė vidinių laikančių sienų būklė konstatuota statinio dalies (užsakovui priklausančių patalpų) ekspertizės akte Nr. 18-121E. Įvertinant ekspertizės išvadas, kaltinimai Atsakovės parengtu kapitalinio remonto projektu ir jo realizavimo darbais sukėlus Pastato avarinę būklę ir padarius žalą trečiųjų asmenų turtui, laikomi nepagrįstais.
- f. Atsakovės parengto projekto sprendiniais neblokuojamas pėsčiųjų eismas ir patekimas į advokatų kontoros patalpas (palei prieduobę įrengiamas 73 cm pločio šaligatvis; nuo laiptų pradžios iki kontoros durų paliekamas 105 cm pločio tarpas), todėl Pareiškėjos advokatės Eugenijos Liutvinskienės kaltinimai pažeidus jos, kaip trečiojo asmens, interesus (projekto sprendiniai apribojo Pareiškėjos galimybę tinkamai ir pilnai naudotis jai priklausančiu turtu (kontoros langu ir patalpomis) ir jai, kaip neįgalumą turinčiai, patekti į patalpas) atmesti kaip nepagrįsti, pripažįstant Pareiškėjos laikinus nepatogumus dėl statybos laikotarpio.
- g. advokatės kaltinimai nesuderinus su ja statybos darbų, neteisėti, nes pagal Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 27 str. 5 d. 7 p. numatytą išimtį, statinio bendraturčių rašytinis sutikimas nereikalingas, kai reikia atlikti rekonstravimo, remonto darbus siekiant pritaikyti gyvenamąjį namą neįgaliesiems.
- h. Trečiųjų asmenų teisių pažeidimo bei žalos jų turtui padarymo faktas nenustatytas. Pažymėtina, jog PET nenagrinėjo avarinės būklės panaikinimo projekto rengimo aplinkybių ir kokybės, nes projektą parengę specialistai nėra architektai – nepatenka į PET kompetencijos lauką.

V. Sprendimo argumentai

Dėl galimai padarytų profesinės etikos pažeidimų vertinimo

EAPTEK 2.3 ir 2.4 taikymo atvejų esmė – situacijų, nesuderinamų su architekto profesiniais įsipareigojimais ar situacijų, kurios galėtų paskleisti abejonių dėl jo nepriklausomumo, nešališkumo ar sąžiningumo, vengimas, taip pat vengimas rengti ar remti dokumentus, prieštaraujančius architekto turimai informacijai ar profesionaliai nuomonei, arba jei žinoma, kad toks dokumentas yra klaidinantis ar neobjektyvus kitų atžvilgiu, ar kaip nors kitaip diskredituojantis profesiją, klientą ar vartotoją.

Pareiškėjai nurodė, kad minėtus EAPTEK taikymo atvejus Atsakovė pažeidė vykdydama užsakovų nurodymus, parengta galimai neteisinga projektine dokumentacija, pagal kurią atlikus statybos darbus buvo suvaržytos Pareiškėjų teisės naudotis turtu (kontoros langas, parkavimo vieta), padaryta žala Pastato patalpų bendrasavininkų turtui (įskilusios sienos, sėdančios perdangos), sukelta Pastato griūties galimybė (vidaus konstrukcijų avarinė būklė), rūšio patalpoms priskiriant didesnę nei užsakovo įsigytas plotą. Kiekvieną iš Pareiškėjų įvardintų kaltinimų PET išnagrinėjo atskirai, vertindama įvardintų EAPTEK taikymo atvejų atžvilgiu, ir Atsakovės galimai padarytų profesinės etikos pažeidimų nenustatė.

PET, remdamasi tuo, kas išdėstyta šio sprendimo IV skyriuje „Sprendimui reikšmingos aplinkybės“, atkreipia dėmesį, kad PET neturi jokių įrodymų, kad Atsakovės parengtas projektas neatitinka teisės aktų reikalavimų ar kad būtų atlikti minėtus EAPTEK taikymo atvejus pažeidžiantys Atsakovės veiksmai.

VI. Profesinės etikos tarybos sprendimas

PET pažymi, kad šis atvejis nagrinėjamas tik Pareiškėjų 2018-11-16 (patikslintas 2018-12-21) skunde nurodytų EAPTEK pažeidimų kontekste.

PET, vadovaudamasi Europos architektūros paslaugų teikėjų profesinės etikos kodekso nuostatomis ir svarstymo metu nustatytų aukščiau nurodytų aplinkybių visuma, pateiktais dokumentais ir paaiškinimais nutarė, kad Atsakovė atestuota architektė Kristina Patašienė **nepažeidė** EAPTEK 2 principo („įsipareigojimai visuomenės labui“) 2.3 ir 2.4 taikymo atvejų.

2019-04-10 vykusio PET posėdžio metu už tai, kad architektė Kristina Patašienė **nepažeidė** EAPTEK 2 principo 2.3 ir 2.4 taikymo atvejų balsavo visi septyni PET nariai.

VII. Profesinės etikos tarybos rekomendacijos

PET rekomenduoja rengiant projektus, kuriais keičiama tik dalis pastato išorinių elementų, projekto sudėtyje pateikti platesnio konteksto brėžinius (viso fasado brėžinį, o ne jo fragmentą; topografinį planą su gretimybėmis ir pan.). Papildomi brėžiniai padės išvengti neprofesionalios architektūros srityje visuomenės kaltinimų ir įtarimų klastojant projektinę dokumentaciją.

Posėdžio pirmininkas

Tauras Paulauskas